

Grønlandsk modersmål A - 2022

1. Fagets rolle

Fagets kerne er grønlandsk sprog og litteratur. Grønlandskfaget beskæftiger sig med viden og kundskab om og undersøgelse af grønlandssprogede tekster i en national og global virkelighed. Gennem undersøgelse og evt. produktion af grønlandssprogede tekster arbejdes der med primært grønlandsk litteratur, sprog og medier med henblik på at etablere et møde med kultur- og bevidsthedsformer i Grønland og den øvrige verden fra sagntiden til i dag. Faget forbinder gennem den intensive tekstlæsning, med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, sproglige, historiske og æstetiske synsvinkler og bringer dermed oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. I den produktive dimension af faget udvikles elevernes udtryksfærdighed og formidlingsbevidsthed, og arbejdet med tekstproduktion forbindes med undersøgelsen af tekster. Det er karakteristisk, at de tekstanalytiske aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget.

2. Fagets formål

Viden og færdigheder

Grønlandskfaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforbereende formål. I arbejdet med afdækning af ældre og nyere teksters betydning udvikles elevernes kritisk-analytiske sans og perspektiv på verden og dem selv. Kombinationen af et litterært, sprogligt og mediemæssigt perspektiv bidrager til at udvide elevernes danneshorisont, udvikle deres kreative og innovative evner og styrke deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer. Centralt står arbejdet med elevernes udtryksfærdighed med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed. Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer elevernes muligheder for som medborgere at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund.

Lærings- og arbejdskompetencer

Elevernes skal kunne analysere, fortolke, vurdere og perspektivere forskellige typer af grønlandskfaglig materiale, og de skal kunne håndtere informationer, kunne gå bag om ordene og kunne forstå disses indhold og nuancer. Elevernes grønlandskfaglige kompetencer tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforbereende formål.

Personlige og sociale kompetencer

Eleverne skal have æstetisk bevidsthed, evne til sproglig refleksion og sprogbeherskelse samt kunne møde tekster, hvis oprindelse varierer tidsmæssigt og geografisk. Med udgangspunkt heri skal eleverne have en sådan selv- og omverdensforståelse, at den udgør et vigtigt grundlag for den personlige identitetsdannelse og dermed for individuel og social udfoldelse.

Kulturelle og samfundsmæssige kompetencer

Eleverne skal have et fagligt fundament for selvstændig stillingtagen og aktiv deltagelse i et moderne, demokratisk, globalt orienteret samfund. I tilknytning hertil skal eleverne kunne orientere sig og handle i det grønlandske samfund og i verdenssamfundet med udgangspunkt i en kritisk-analytiske sans og en beherskelse af et sikkert sprogligt udtryk.

3. Læringsmål og indhold

3.1 Læringsmål

Eleverne skal kunne:

- a) udtrykke sig præcist, nuanceret og formidlingsbevidst såvel mundtligt som skriftligt,
- b) demonstrere kendskab til normer for mundtlig og skriftlig sprogbrug samt beherske skriftsprogets normer for sprogrigtighed,
- c) dokumentere indblik i sprogets funktion og variation, herunder dets samspil med kultur og samfund
- d) anvende centrale mundtlige fremstillingsformer (herunder holde faglige oplæg og argumentere for et synspunkt) med formidlingsbevidsthed
- e) anvende centrale skriftlige fremstillingsformer (herunder redegøre, diskutere, analysere, fortolke og vurdere) med formidlingsbevidsthed
- f) analysere, fortolke og perspektivere fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier
- g) dokumentere kendskab til en bred repræsentation af grønlandsk litteratur gennem tiderne med perspektiv til litteraturen i den øvrige verden
- h) demonstrere viden om og kunne perspektivere til træk af den grønlandske litteraturs historie, herunder samspillet mellem tekst, kultur og samfund
- i) demonstrere kendskab og forholde sig reflekteret til medie billedet i dag
- j) demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder
- k) aflæse og uddrage betydningen af trykte og elektroniske medietekster med blik for samspil mellem skrift og billeder og
- l) navigere i skærbaserede tekster samt kunne indsamle, sortere og anvende materiale i trykt og elektronisk form

3.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet består af grønlandssprogede tekster. Kernestoffet behandles i et litterært, sprogligt og mediemæssigt perspektiv, som skønmæssigt vægtes i forholdet 2:1:1. De tre stofområder på kernestoffet indgår i et tæt samspil i undervisningen, herunder i de enkelte forløb.

Værklæsningen giver mulighed for fordybelse i en afgrænset tekst.

Kernestoffet er:

Det sproglige stofområde

Her undersøges med en sproganalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af teksttyper, herunder litterære tekster, argumenterende tekster og taler. Der arbejdes med:

- sproglig analyse, fortolkning og vurdering
- retorisk analyse, herunder analyse af kommunikationssituationen, appellformer og argumentation

Det litterære stofområde

Her undersøges med en litteraturanalytisk tilgang et historisk bredt og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster. Teksterne består af grønlandssprogede tekster. Teksterne læses i en litteratur-, kultur- eller bevidsthedshistorisk kontekst.

- a) Tekster fra tiden før 1900, herunder myter og sagn.
- b) Tekster fra 1900-1950.
- c) Tekster fra 1950-1975.
- d) Tekster efter 1975, herunder tekster fra de seneste fem år.
- e) Tekster om andre landes litteratur i grønlandsk oversættelse og disses samspil med grønlandsk litteratur.

- f) Mindst 4 værker inden for kategorierne roman, drama, novellesamling og digtsamling, herunder mindst et fra tiden før 1950, hvoraf mindst et er fra tiden efter 2000. Mindst to af kategorierne skal være repræsenteret. Derudover læses et værk individuelt i tilknytning til et fagligt forløb, dette vælges af eleven og godkendes af læreren. Eleven dokumenterer mundtligt eller skriftligt sit arbejde med dette værk.
- g) Læsning af en afgrænset periode før 2000.

Der arbejdes med:

- litteraturanalyse og -fortolkning
- anvendelse af relevante litterære redskaber
- litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistoriske perspektiveringer
- tekster gennem kreative arbejdsprocesser.

Det mediemæssige stofområde

Her undersøges med en medieanalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af teksttyper:

- h) Nyhedstekster.
- i) Dokumentartekster.
- j) Fiktionstekster.

Her arbejdes med:

- kommunikationsanalyse
- medieanalyse og -fortolkning
- analyse og vurdering af mediers funktion i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge

3.3. Supplerende stof

Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes faglige horisont. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet.

4. Undervisningens tilrettelæggelse

4.1. Didaktiske principper

- a) Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes faglige niveau og viden.
- b) Undervisningen tilrettelægges, så den i videst muligt omfang har karakter af en læringsdialog mellem lærer og elever.
- c) Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem forskellige undervisningsformer.
- d) Undervisningen tilrettelægges, så elevernes interesser og behov tilgodeses, så eleverne får mulighed for at opleve faget som spændende, relevant og vedkommende.
- e) Undervisningen tilrettelægges, så der både er faglig progression i de enkelte forløb og temaer såvel som progression i udvikling af fagsprog og terminologi, så eleven gradvis opøves i mere selvstændige arbejdsformer og kompleks tænkning.
- f) Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang perspektiveres til det omgivende samfund.

Arbejdet med tekstanalyse er centralt og tilrettelægges, så det understøtter elevernes livsverden og åbner for fordybelses- og perspektiveringsmuligheder. Der arbejdes både i dybden og på tværs af det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv. Arbejdet med elevernes mundtlige og skriftlige udtryksfærdighed integreres i undervisningsforløbene, sådan at eleverne oplever både fordybelse i faglige problemstillinger og øvelse i formidling. Derved understøttes elevernes faglige

og dannelsesmæssige udvikling. Eleverne inddrages løbende i overvejelser om tilrettelæggelsen af undervisningen, herunder valg af værker.

I arbejdet med elevernes udtryksfærdigheder lægges der vægt på dels at udvikle elevernes personlige stemme gennem kreative skriveøvelser, dels på elevernes studieforberedende kompetencer med fokus på faglig udtryksfærdighed mundtligt, skriftligt og i andre former.

4.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres med henblik på variation og progression. Der skal varieres mellem lærercentrerede og elevcentrerede undervisningsformer: lærerforedrag, individuelt arbejde, elevoplæg, klassesamtale, gruppearbejde samt internetbaseret tilrettelæggelse, idet der i tilrettelæggelsen markeres en tydelig progression i forhold til det samlede treårige forløb, og der skal veksles mellem induktive og deduktive principper. Det tilstræbes, at de sproglige emner, de litterære emner, de mediekulturelle emner og det skriftlige arbejde integreres i undervisningsforløbene, ligesom de litterære tekster placeres i en litteraturhistorisk sammenhæng.

Arbejdet med den undersøgende, dybdegående og perspektiverende tekstanalyse står centralt i faget og skal give mulighed for både den enkelte elevs egne fortolkningsperspektiver og klassesamtalen som rum for dialog og diskussion. Som en del af undervisningen arbejdes der med fokus på at undersøge problemstillinger og udvikle og vurdere løsninger. Arbejdet med elevernes udtryksfærdighed kan være mindre tekstproduktioner i timerne i forlængelse af det analytiske arbejde, fælles formidlingstekster, mindre øvelser, som træner delkompetencer og større genredefinerede opgaver, hvor eleverne i en sammenhængende og formidlingsbevidst fremstilling forholder sig undersøgende til en tekst eller et emne gennem genrerrelevante fremstillingsformer. Der lægges vægt på faglig vejledning i arbejdsfasen. I tilrettelæggelsen af det skriftlige og mundtlige arbejde indgår der undervejs forløb med fokus på elevernes udtryksfærdigheder. Forløbene organiseres, så arbejdet med skriftlighed og mundtlighed indgår som en integreret del af undervisningen. Eleverne skal præsenteres for grundlæggende begreber og redskaber af betydning for udarbejdelsen af forskellige tekster.

Det skriftlige arbejde

Det skriftlige arbejde omfatter mindre skriveøvelser, som træner delkompetencer og afgrænsede skrivehandlinger. Desuden skrives større opgaver, hvor eleverne i en sammenhængende fremstilling forholder sig analyserende, diskuterende og undersøgende til en tekst eller et emne. I grundforløbet introduceres grundlæggende begreber og metoder af betydning for skriveprocessen

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- a) skriveundervisning og arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg og
- b) informationssøgning

4.3. It

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- skriveundervisningen og i arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg
- informationssøgning

Det receptive og produktive arbejde med tekster i digitale fællesskaber lærer eleverne at forholde sig kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder.

Gennem udarbejdelsen af skriftlige og mundtlige produktioner med fokus dels på faglig formidling dels som en del af kreative og innovative løsninger lærer eleverne at anvende it i faglige sammenhænge. Elevernes arbejde med at udvikle og reflektere over egen digitale identitet fremmer mulighederne for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund.

4.4. Fagsprog

Undervisningen skal tilrettelægges således, at der arbejdes systematisk med udvikling af elevernes fagsprog samt forståelse og anvendelse af fagets terminologi. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleverne gradvist opnår sikkerhed i forståelse og brug af før-faglige ord og begreber.

4.5. Samspil med andre fag

Undervisningen skal tilrettelægges, så der i perioder arbejdes tværfagligt og drages paralleller til andre fags vidensområder. Grønlandsk kan således samarbejde med alle fag inden for fagrækken om skriftlig og mundtlig formidling og om form og indhold, som er karakteristiske for fagene. Der kan indgå forløb om skrivning på tværs af fag i uddannelsen, og forløb om mundtlig formidling på tværs af fag.

Grønlandsk kan samarbejde med andre fag om humanistiske og æstetiske perspektiver. Med øvrige sprogfag samarbejdes om en fælles terminologi og dens anvendelse på det sproglige og tekstuelle stofområde. Grønlandsk kan i særlig grad samarbejde med dansk om tekstanalyse og bevidsthistorie. I løbet af uddannelsen, skal der tilrettelægges 30 timers tværfagligt forløb, hvor undervisningen i fagene grønlandsk og dansk samordnes.

5. Evaluering

5.1 Løbende evaluering

Evaluering gennemføres undervejs i undervisningsforløbet med henblik på at give lærer og elev viden om elevens faglige udvikling og videre fokus. I arbejdet med elevens udtryksfærdigheder anvendes en række evalueringsformer, herunder:

- processkrivning, herunder genaflevering
- skriftlig vejledning med elektronisk portfolio, hvori indgår elevernes skriftlige udkast, feedback og færdige besvarelser
- respons på mundtlige oplæg.

5.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt.

Prøven har en varighed af 6 timer. Eksaminanden vælger mellem et antal opgaver stillet på grundlag af et tekstmateriale. I de første 1½ time arbejdes der gruppevis med materialet, og der må tages notater. Derefter besvarer eksaminanden opgaven individuelt.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Opgaverne fordeles skønsomt over litterære, sproglige og mediemæssige perspektiver i forholdet 2:1:1. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaven har udgangspunkt i et undervisningsforløb samt enten et litterært, sprogligt eller mediemæssigt perspektiv eventuelt med inddragelse af et andet perspektiv. Opgaven består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride otte normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller 12 minutters afspillet tekst. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Opgaven skal tage udgangspunkt i det ukendte prøvemateriale.

Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på 8-10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om den trukne opgave.

Prøven afholdes på grundlag af en opgave, som består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne.

5.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til læringsmålene.

Ved *den skriftlige prøve* lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- a) skriftlig fremstilling,
- b) formidlingsbevidsthed
- c) at besvare den stillede opgave og
- d) relevant anvendelse af grønlandskfaglig viden og metode.

Ved *den mundtlige prøve* lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- a) mundtlig fremstilling,
- b) at besvare den stillede opgave at redegøre og
- c) relevant anvendelse af grønlandskfaglig viden og metode.

Ved begge prøver gives en karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.